

VÄRLDS-
ERÖVRARE
från vikingabygd

Fot 2766

ANKOM
14. JUL. 1918
BESV. / 19

VÄRLDSEERÖVRARE FRÅN VIKINGABYGD

*En liten skrift
med anledning
av A. B. Optemus
50 års jubileum*

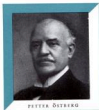

*Hur Optimus
kom till*

Den 19 juni 1899 besöjde Kungl. Patent- & Registreringsverket registrering för AB OPTIMUS, som alltså i år kan fira sitt halvsekeljubileum. Grundare voro ingenjörerna Carl Büös, Carl Neuglück och Peter Östberg. Tillverkningsprogrammet omfattade fotogenkök och blåslampor. Verkstaden var till en början inrymd i en av ingenjör Östberg ägd fabrikslokal i Stockholm.

År 1900 träffades avtal med Kommanditbolaget A. R. Bildt & Co. angående försäljning av bolagets tillverkningar. Därmed inleddes ett samarbete, som kom att bli bestående och sedermera resultera i att aktiemajoriteten i AB Optimus övergick till direktör Bildt och hans familj, i vars ägo den alljämt befinner sig.

PETER ÖSTBERG

A. R. BILDT

T. H. RASMUSSEN

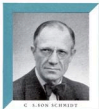

W. JOHNSON

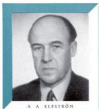
Det visade sig snart, att fotogenkrokotillverkningen innebar stora möjligheter, och denna rörelse ökade successivt. Så småningom blevo utvidgningsmöjligheterna i Stockholm för små och år 1907 inköptes mark i Upplands Väsby ett par mil norr om Stockholm. Där anlades en ny fabrik samt bostäder åt tjänstemän och arbetare. Själva fabriksbyggnaden, som stod färdig redan 1906, är fortfarande i bruk, ehuru den genomgått en del om- och tillbyggnader.

Försäljningskontoret förblev kvar i Stockholm till år 1919, då det överflyttades till en nyuppförd kontorsbyggnad vid fabriken.

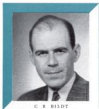
Direktör Bildt, som under många år verkade dels som styrelsens ordförande och dels som verkst. direktör, avled år 1944.

C. L. VON SCHMIDT

A. A. ELFSTRÖM

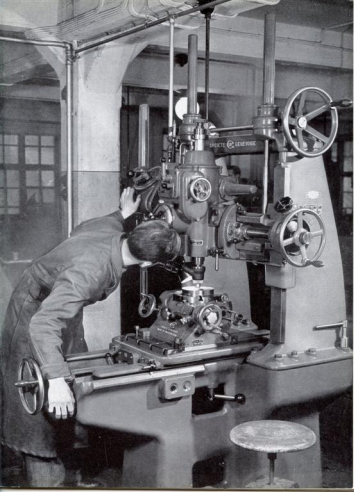

C. B. BILDT

Bolagets närvarande styrelse består av bankdirektör Th. Raaschou, bruksdisponent W. Johnsson, civilingenjör C. S:son Schmidt, direktör A. A. Elfström och direktör C. B. Bildt.

AB Optamus tillverkningsprogram omfattar numera även lyktor, hånglås och cykel-lås. Märksaden har blivit hela världen. På följande sidor ges några bilder och glimtar från företaget, dess tillverkningar och deras användning jorden runt.

*T. B. Högboerwaldtson garanterar
precision på jigger och fixatorer*

Behållare till fotografisk, boetter till läs och mycket annat pressas i denna verkstad.

Är behållaren riktigt tät? Tryckluftspros avslöjar en felaktighet.

*Ett begränsat tillverkningsprogram
med obegränsade möjligheter*

Det torde finnas få, om ens några i Sverige tillverkade artiklar, som gjort det svenska namnet så känt bland de stora massorna utomlands som fotogenköket. Snart sagt varje vuxen människa över hela jordklotet har väl någon gång haft att göra med ett fotogenkök. Det är enkelt att sköta, lätt att transportera och kan begagnas nära nog under alla förhållanden. Det kommer till användning under de primitivaste villkor likaväl som vid tillfällena, då man kan ha pretentioner på en viss komfort. Konstruktionen kan variera beroende på om köket är avsett för det ena eller andra ändamålet, men principen är densamma.

Besidan från början stod tillverkningen av blåslampor på programmet. Olika typer lades upp för att motsvara de krav, som ställdes av hantverkare, av verkstäder och industrier, för uppvärmning av hälmotorer etc.

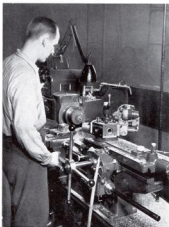
Omkring år 1930 tillkommo två tillverkningslinjer, som skulle komma att bli av stor betydelse, nämligen lyktorna och hänglåsen.

Lykttillverkningen kan sägas utgöra ett naturligt komplement till kök- och blåslampstillverkningen, då alla dessa apparater bygga på fotogenförgasningsprincipen. Kundkretsen är ju också i stort sett densamma.

Tillkomsten av dessa lyktor innebar på många håll en revolution av belysningen. Där man tidigare använt vanliga, enkla fotogenlyktor med veke, som gav en obetydlig ljusstyrka, fick man nu 200 till 300 normalljus. Samtidigt blev fotogenförbrukningen endast obetydligt större än hos de gamla

lamporna. I kallare zoner sätter man dessutom stort värde på den värme lyktan ger så att säga spå köpets.

Den andra nyttillkomna tillverkningen, hängläsen, togs ursprungligen upp i samarbete med en stor amerikansk läsfirma. Fram till andra världskriget drevs tillverkningen i ganska liten skala. Sedan har fabrikationen utökats undan för undan genom att nya lästyper börjat framställas. Cykellästtillverkningen, som påbörjades i början av andra världskriget, har också slagit mycket väl ut. Optimum lässättning omfattar nu både enkla, billiga läs, bättre läs i mellanprisläge och läs i högsta klass.

*Revolversvarning
är ett arbete
som kräver stor
tekniskicklighet.*

Fotografkik för en och två ljög,
campingkök av olika slag, blåslampor
och färbokar — några moderna
representanter för vårt äldsta
tillverkningsprogram.

Ettidap för storslykten. Varje lyfta prov.

Elektrisk mätkontroll av vissa åmätningar till lös.

Optisk kontroll garanterar precision även hos massproducerade detaljer

*Hela världen
är vår marknad*

O

ptimus har praktiskt taget redan från början varit en exportindustri. Det dröjde inte många år, förrän regelbundna sändningar gingo till Europas olika länder samt till Sydamerika, Afrika, Australien och Asien.

90 procent går på export

Det torde heller knappast finnas någon trakt av världen, dit inte Optimus artiklar nått. När sjöfarten öppnas till Grönland på våren gå sändningar från Optimus dit. De norska valfångstfartygen äro ofta utrustade med både kök, bläslampor och lyktor från Optimus. Vetenskapliga expeditioner till Himalaya, Kilimandjaro och andra mer eller mindre exotiska trakter av jordklotet ha litat till Optimuskök för sin matlagning.

I dagligt liv jorden runt

Överallt, under de mest skiftande förhållanden jorden runt göra Optimusprodukterna sin tjänst. Nordafrikas och Främre Orientens befolkning, Palestinas fruktöflare, Perusens matvälare, Mexicos peoner, Boliviens indianer och Argentinas gauchos uppskatta det praktiska och droffbilliga fotokäcket, likaväl som Indiens myllrande miljoner. Till Söderhavetsöarna komma trader shops med

Optimuskök och lyktor Plantageägaren och plantagarbetaren på Java och Sumatra, på Filippinerna och ögrupperna där omkring har många gånger en Optimus-lykta eller Jampa som enda belysning liksom skogsarbetaren i de trädrika ländernas mångmila avverkningsområden eller storsjöfiskaren till havs. Många slag av hantverkare och arbetare världen runt använda dagligen Optimus blåslampor

På sommarnöjet

När den svenska husmodern roser ut till sitt sommarnöje på landet för att njuta den korta men ljuvliga nordiska sommaren, har hon många gånger fotogenköket som sin huvudsakliga möjlighet till matlagning och bak. Överhuvudtaget användes fotogenköket i Norden gärna sommartid på landsbygden, om man icke har tillgång till elektriska spisar och kokplattor, då man på sommaren icke behöfver elda i spisen för värmens skull.

Seglaren och motorbåtsägaren

på weekendtur i skärgården, skidentusiasterna på veckolång färd i de lappländska fjällen, sportfiskaren, alla ha de god användning för fotogenköket — i sin vanliga utformning eller som speciellt campingkök. När sommarferierna kommer och hela familjen rustar för semesterfärd på cykel, som ofta händer i de nordiska länderna, är ett fotogenkök som regel oönskbart.

Hur vår försäljning är organiserad

Till alla dessa komma Optimusprodukterna genom förmedling av i första hand de fasta kommissionsagenterna, som regel en för varje land eller distrikt runt hela jorden. Dessa agenter ägna i vissa fall Optimus sina tjänster redan i andra generationen. I många fall är det i landet bosatta svenskar, men ännu oftare någon av landets egna köpmän. I Sverige är det de stora järnvarugrossisterna, som ha hand om huvudparten av distributionen till järnhandlarna, vilka sedan i sin tur förse allmänheten över hela landet med fotogenkök, lyktor och hänglås, blåslampor och reservdelar

*T. Å. Första stoppen på vägen
till Cairo, Madras, Rio*

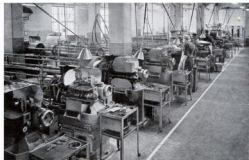
Stornyktan är en artikel
som blivit populär på alla breddgrader.

Länskött och driftsäker,
nycket ljus för litet lönsamt.

Här tillverkas lörens viktigaste del krännsaren.

Översiktbild av montagebelyningen. Här monteras lörens andra delar.

Upplands Väsby
-gammal vikingabygd
-modernt industrisamhälle

V

äsby, eller, som det numera heter, Upplands Väsby, är beläget 24 km norr om Stockholm. Det är en urgammal kulturbygd, som redan för 1000 år sedan hade förbindelse med avlägsna, främmande länder. När de gamla vikingarna drogo i Österled på väg till Ryssland och Svarta Havet släpade de sina båtar över land mellan sjöarna vid Ed, alldeles i närheten av Väsby. Namnet Ed, grannkommunen till Väsby, betyder just stället där båtarna släpades över land. Runstenar på bolagets mark liksom namnet på den av Optamus ägda egendomen Vilunda (Offerlunden) minner också om vikingatiden. Trakten har sedermera under århundraden varit en utpräglad jordbruksbygd, tills Optamus i början av seklet flyttade ut från Stockholm. Då fick Väsby sin prägel av industrisambälle. Optamus utvecklades nämligen raskt och hade redan efter några år omkring 300 anställda.

Livskraftig egna-hemsvårdelse

Alla anställda, med och utan familj, skulle ju helst ha bostad så nära arbetsplatsen som möjligt, och bolaget satte därför tidigt igång med att bygga bostäder för arbetare och tjänstemän. Härigenom ökades Väsbyns folkmängd snabbt. Möjlighet bereddes redan då för dem, som så önskade, att på fördelaktiga villkor förvärva mark och bygga egna hem. Detta har utvecklats ännu mera under de senaste åren. I dag bo också en stor del av de anställda i moderna, trivsamt inredda egna-hem med egen trädgårdstoppa.

Fjälstomansstuga med både stäppa och slagg åspå lauren.

Arbetarnas stugor bli allt flera för varje år.

Företag och kommun hand i hand för socialt framåtskridande

Samtidigt har även utvecklingen i övrigt gått framåt med stora steg i samhället. Enskilda initiativ och kommunala insatser ha härvid kompletterat varandra.

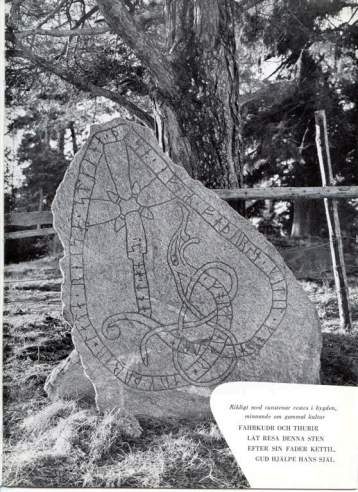
Kommunen har sålunda i egen regi anlagt ett trevligt friluftsbad vid Mälaren samt låtit uppföra moderna pensionärsbostäder, där de gamla efter en lång, arbetsfyllt liv kunna få en trivsamt bostad till låg kostnad. Under uppförande har kommunen även ett flertal hyreshus.

I samarbete med industrierna har kommunen upprättat ett daghem för barn. Bolaget har ekonomiskt understött planerna på ett Medborgarhus med samlingslokaler, biograf och restaurang m. m. Idrottsplats — Optamusvallen — har tillkommit huvudsakligen genom företagets försorg.

Vi hoppas alla, att utbyggandet av de sociala och hygieniska välfärdsanordningarna till det gemensamma bästa kan få fortsätta även framdeles under medverkan av alla goda krafter inom samhället.

Optimus restad med matberedning är trevlig och uppbyggd.

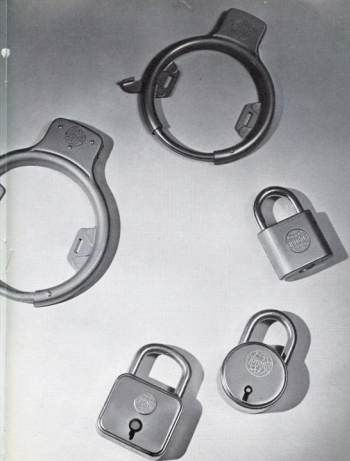
*Rikligt med runstenar restes i bygden,
minnande om gammal kultur*

**FAHRKUDR OCH THURIR
LÄT RESA DENNA STEN
EFTER SIN FADER KETTIL,
GUD HJÄLPE HANS SJÄL.**

Hänglåsen med Optimus märke
har ett gott namn.

Både i Sverige och utomlands
erkänns den uppskattas av
både allmänhet och försäkringsbolag.

Gammal säker arbetarstam och moderna maskiner god grund för kvaliteten

En exportindustri som Optimus med affärer över större delen av jordklotet måste ju kunna kämpa med konkurrens från många håll, och då är det ett ofrånkomligt villkor att tillgång finnes både till högtstående, välutbildad arbetskraft och moderna, snabba och rationella arbetande maskiner.

Gamla yrkesskickliga arbetare, som i vissa fall varit i företagets tjänst upp till 40 år, utgöra en tillgång inte minst när det gäller att upprätthålla en hög och jämn kvalitet. Yrkesskickligheten har gått i arv till den yngre generationens arbetare, som ofta tillhöra familjer, där kanske både far och farfar varit i Optimus tjänst.

I takt med den tekniska utvecklingen har företaget anskaffat nya och modernare maskiner, och Optimus maskinpark torde därför idag lämna föga övrigt att önska.

En god samverkan mellan människan och maskinen, mellan manuell skicklighet och teknisk fulländning samt en ständig strävan att följa med i utvecklingen ger goda löften för en fortsatt lycklig utveckling av Optimus produktion.

